

HAVYAKA

SANDESHA

ಹವ್ಯಕ ಸಂದೇಶ

A Monthly Newsletter of Havyaka Welfare Trust, Estd. 1964

Vol. 32 No. 8

JUNE 2023

Pages 16

Rs. 2/-

"Havyaka Sandesha" is a monthly publication by HAVYAKA WELFARE TRUST, Mumbai B-207, Valmiki Apartment, Sundar Nagar, Kalina, Vidyanaigari P. O. Mumbai - 400 098 ☎ 2665 2591

Hon. Editor : Smt. Amita S. Bhagwat

Editorial Committee
Smt. Shashikala Hegde
Smt. Tanuja Hegde
Shri Umesh Hegde
Shri Ganesh Bhat
Smt. Shailaja Hegde

Publisher : Narayan Akadas R.
Hon. Gen. Secretary

Printed at : M/s. Navin Printers
Mumbai - 400 016.
☎ 2430 8316

Havyaka Welfare Trust (Estd. 1964) : is a charitable organisation dedicated to protect, preserve, promote, propagate & perpetuate art, science, Havyaka culture & traditional values among the members. The Trust runs medical centre at Dombivli at concessional rate and is open to all. DONATIONS TO 'HAVYAKA WELFARE TRUST' QUALIFY FOR TAX DEDUCTION UNDER SECTION 80 (G).

Membership of Havyaka Welfare Trust :

Patron (PT) Rs. 5010/-, Benefactor (BN) Rs.3010/-, Sustaining Life Member (SL) Rs. 2010/-, Life Member (LM) Rs. 510/-, Patron Foreign Member US \$ 150/- Prescribed membership forms duly filled and sent with cash / local cheques for Greater Mumbai and DD for outsiders will be accepted. Cheque & DD shall be drawn in favour of "Havyaka Welfare Trust".

Havyaka Sandesha Advertisement Tariff :

¼ Page B/W Rs. 5000/- annum Rs. 500/- one time.
¼ Page Colour 15,000/- annum Rs. 1500/- one time.
½ Page B/W Rs. 10,000/- annum Rs. 1,000/- one time.
½ Page Colour Rs. 30,000/- per annum & 3,000/-one time.
Full Page B/W Rs.15,000/- annum Rs. 2,000/- one time.
Full Page Colour Rs. 45,000/- annum & Rs. 5,000/- one time.
Matrimonial Rs. 500/- per Issue
Page Sponsorship Rs. 5000/- per annum

Publication : Authors are requested to send the materials in English / Kannada written or typed on one side of the page directly to Havyaka office addressed to the Editor "Havyaka Sandesha" or by e-mail. Topics published need not necessarily reflect the views of Havyaka Welfare Trust. Authors are solely responsible for Articles published under their name in the Havyaka Sandesha. Right to edit the material and publish rests with the Editorial Committee.

Change of Address : Members are requested to intimate the office in writing or through e-mail with their Membership No.

Managing Committee for the year 2022-2023

President : Shivkumar P. Bhagwat
Vice - President : Sanjay Bhat
Hon. Gen. Secretary : Narayan Akadas
Hon. Jt. Secretary : Vasant Bhat
Hon. Treasurer : Gautam Upadhyia

Elected Members :

Smt. Tanuja Hegde G. S. Bhat
Smt. Shashikala Hegde Vishnu Bhagwat
Ramana Bhat Ramesh Vaidya
Umesh Hegde Chidanand Bhagwat
Anant Bhat

Co-opted Members :

Chandrashekar Joshi, G. V. Hegde

Editorial

The Sun And The Moon

When we wake up in the morning, it is a new beginning with sunshine. However, the rays of hope are coupled with the condition that we had sound sleep at night. Nights are beautiful with twinkling stars and the smiling moon but they lose their charm once our attention is shifted to the clock.

Doctors tell repeatedly that sound sleep and regular exercise are essential for good health. However, insomnia has become so common in recent years giving rise to many disorders of health. It is said physical exercise prompts good sleep. However, those who have made physical exercise a daily routine also complain about not getting proper sleep.

A child is never deprived of good sleep. Childhood coupled with mischief is always a golden memory. When life unfolds with its diversity, childhood comes with curiosity. Children may fall and get injured; they don't bother much about it. When elders admonish them, they may cry for some time but they don't take it to their heart. Nature has given them an understanding that life is too beautiful to bother about small things. Therefore, we never come across a child complaining lack of sleep.

As children grow, curiosity to know is replaced by compulsion to learn. Tough competition comes in the way of natural blooming. At a very young age we are introduced to the concept of learning with the objective of securing our future. People work with the intention of earning livelihood. It is believed that wealth gives us better status in the society. No doubt, people are wealthier than before. However, insomnia is on the rise pointing at the fact that wealth may make life easier but not happier.

Most of the time, after formal education people think that learning process has come to an end. Many jobs require repeated application of the things already known and may not call for acquisition of a new skill. Under such circumstances, mundane work does not activate the brain. Our mind may cling to some negative thoughts. Like still water we may feel stagnated, not finding channels to flow.

It is said when we exercise or play, the hormone-dopamine is released which infuses positiveness in the mind. New cells are created in the body and we become healthier. In the same way when we learn new things, new cells are created in the brain and our mind remains young and cheerful.

We become old not due to passing of years but by stopping to learn new things. If we don't find this world inspiring us, we may assume that we are becoming dull. There is a child in all of us. If we keep it alive, life is always interesting.

After all the Moon revolves around the Earth and the Earth revolves around the Sun. There is always a friendship between the Sun and the Moon. So also, there is always coordination between the day and the night. If the day is beautiful; the night is peaceful with sound sleep and full of sweet dreams.

Amita S Bhagwat

e-mail : amitabhagwat@gmail.com

Significance of Shri Ramacharitamanasa

✍️ Shradha Hegde (BE-Engg)

Prathama Sopaana-Balakanda : This chapter of childhood of Lord Ramachandra is the longest of the seven chapters. It consists of various tales like story of shiva and Parvati, events leading to the incarnation of lord Rama, describing the birth of Rama in Ayodhya, his childhood, breaking of Siva's bow, marriage to Sita and return to Ayodhya. The metaphors and rhymes used in the compositions of shlokas, dohas, chaupadis, sortas, etc. acts as cherry on the cake. It increases the beauty of the Mahakavya and makes it all relatable to the masses.

Before beginning this canto, Goswami Tulsidasji recites seven shlokas which is also known as '*Mangalacharan*'. These shlokas are invocations for all the gods and goddesses. Tulsidas offers his first reverence to Vani i.e., Goddess Saraswati and Lord Ganesha who are symbol of prosperity and auspiciousness, the originators of sound, meters, and poetic sentiments. Next, the poet salutes Goddess Parvati and Shiva who are embodiments of reverence and faith without which it is impossible to perceive God even for scholars. This shloka "*Bhavani Shankarau vande Shradhaviswasa rupinau...*" reminds of the epic Raghuvamsha composed by great Kalidasa. He had similarly prayed as quoted : "*Jagatah Pitarau Vande Parvatiparameshwarau*". Tulsidas also remembers the great preceptor in the form of Shankara, who has put the crescent moon on his head even though the moon is incomplete. Such is the wisdom of the guru who always lives for his devotees and makes them worthy of worship. He pays homage to the king of poets, Sage Valmiki who has composed the original Ramayana and the chief of monkeys, Hanuman. Tulsidas describes them as all-knowing who sing the glories of load Rama and Sita. He also bows his head to the beloved wife of Shri Rama, *UdhbhavaSthiti Samharakaranim*-who is responsible for creation, sustenance, and destroyer of the universe, *Kleshaharinim*- removes suffering and *Sarvashreyaskarim*-who always brings prosperity i.e., Mata Sita. The universe is in the illusion of Maya. Shri Hari is superior and above all these causes, who makes the illusion appear as real, just like false notion of considering a rope as a snake. Only way to swim cross this ocean of Samsara is to take refuge at the feet of Lord Rama. Thus, Tulsidas, for his own satisfaction and happiness- brings forth the beautiful and elegant composition with detailed explanation on the story of Shri Raghunatha in accordance with various Vedas, puranas, shastras and Valmiki Ramayana.

(To be continued...)

GHATKOPAR HALL

Available on leave & license basis, for using as banquet hall, conference room or office, centrally located within walking distance from Metro and Local Train stations, a hall admeasuring 1468 sq. ft. Carpet attached with pantry and W.C. and AHU, on the 4th floor of Dipti Solitaire building situated at the junction of M. G. Road and L.B.S. Marg, Opp. Old Post Office, Ghatkopar (West) Mumbai 400 086. Any party or person interested may contact the undersigned with their particulars and offer letter and company profile within 15 (fifteen) days from the publication of this advertisement.

Narayan Akadas
Hon. Secretary
Ph: 9821211894

UGRU INDUSTRIES

With Best Compliments from

UGRU INDUSTRIES

Manufacturers of Speciality food products

Industrial Estate, Kumta,
North Kanara District, Karnataka

Plot Q1 & 2, Industrial Estate,
Hegde Road, Kumta, North Kanara District,
Karnataka - 581343, India.
Tel. & Fax : 08386-223-832
E-mail: ugruind@yahoo.co.in

ADVT.

(ಕಳೆದ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ)

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ವಿಚಾರ - ಶರೀರವೇ ಕ್ಷೇತ್ರವು. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ (ಶರೀರವನ್ನು ತಿಳಿದವ) ನೇ ದೇಹೀ ಅಥವಾ ಆತ್ಮನು (ದೇವನು). ಆತ್ಮನು ನಿತ್ಯನೂ, ಅವಿನಾಶಿಯೂ, ಅಪ್ರಮೇಯನೂ ಇರುವನು. ನಾವು ಹಳೇ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ ಆತ್ಮನು ಕರ್ಮವಶದಿಂದ ಜೀರ್ಣವಾದ ಒಂದು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ಮವಾಸನೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವನು. ಇಚ್ಛಾ, ದ್ವೇಷ, ಸುಖ-ದುಃಖ, ಜನ್ಮ-ಮರಣಾದಿ ಬಾಧೆಗಳು ದೇಹಕ್ಕೆ ಆಗುವಂಥವು; ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಇವೊಂದೂ ಇಲ್ಲ.

ಕರ್ಮಯೋಗ - ಮರಣಪರ್ಯಂತವೂ ಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಲೇಬೇಕು. ಕರ್ಮದಿಂದ ಯಾರೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲಾರರು. ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಮನುಷ್ಯನ ಅಧಿಕಾರದೊಳಗಿನದು. ಫಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅಹಂ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಲಾಭಾಲಾಭಗಳಲ್ಲೂ, ಸಿದ್ಧಸಿದ್ಧಿಗಳಲ್ಲೂ, ಸಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ಈ ಸಮಬುದ್ಧಿಯೇ ಯೋಗವು. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇರುವವನು ಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಾಯುಜ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ವಿದ್ವಾಂಸನು ಜನರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾಗುವಂತೆ ಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಆಸಕ್ತಿ ರಹಿತವಾದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಅಜ್ಞ ಜನರಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ ಹಾಕಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಶ್ರೇಷ್ಠರು ನಡೆದಂತೆ ಇತರರು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವರು.

ಬರೇ ಕರ್ಮ ಮಾಡದಿರುವುದು ಕರ್ಮತ್ಯಾಗವೆನಿಸದು; ಫಲೇಚ್ಛಾ ರಹಿತವಾಗಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಕರ್ಮ ತ್ಯಾಗವು. ಕರ್ಮಫಲದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವವನೇ ನಿಜವಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಯು. ಅವನೇ ಯೋಗಿಯು. ನಿಷ್ಕಾಮನಿಗೂ, ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ಮನೋವಿಕಾರ ರಹಿತನಿಗೂ, ಸರ್ವತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ವಿವೇಕದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡವನೇ ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅವಿವೇಕಿಯು ತನಗೆ ತಾನೇ ಶತ್ರುವಾಗಿರುವನು. ಶಾಂತವಾದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದಲೂ, ನಿರ್ಭಯ ದಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಮನೋನಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಉಳಿದು ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸಿಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಚಿತ್ತನಿರೋಧ ಮಾಡುವವನೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಿರೋಧ ಮಾಡಲು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಷಯದಿಂದ ಪರಾಜ್ಞುಖನಾಗಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕ್ಕಿ ವಿಚಾರಗಳುಂಟಾಗದಂತೆ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಬೇಕು.

ಭಕ್ತಿಯೋಗ - ಭಜಕನು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಜಿಸುವನೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಗ(ಪಂಥ)ದಿಂದ ಭಜಿಸಿದರೂ ಅದು ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೇ

ಮುಟ್ಟುವುದು. ರೋಗಪೀಡಿತ, ಜಿಜ್ಞಾಸು, ಅರ್ಥಾಪೇಕ್ಷಿ, ಜ್ಞಾನಿ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೂ ಪ್ರಕಾರದ ಜನರು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಭಜಿಸುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತ ಯಾವವನು ದೇಹ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಈಶ್ವರ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅನನ್ಯ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ ಈಶ್ವರ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡುವವನೂ ನಿರಂತರ ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರುವ ಯೋಗಿಯೂ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಯಾವವನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅಂತರ್ಭೂತವಾಗಿರುವವೋ ಯಾವವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದಿರುವವೋ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತ ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಈಶ್ವರ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಜಿಸುವವನು ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಈಶ್ವರನೇ ವಹಿಸುವನು. (ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಈಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ) ಅತ್ಯಲ್ಪವನ್ನು ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಅವನು ಬಹು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ನಾವು ಉಪಭೋಗಿಸುವುದು, ದಾನ ಮಾಡುವುದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವನು ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಈಶ್ವರ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು. ಈಶ್ವರನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿ ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಈಶ್ವರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಭಾವವಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನಯೋಗ - ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನೂ; ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಏಕನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮಿಯೂ ಆದವನೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಶಾಂತಿಯು ಲಭಿಸುವುದು. ಅಜ್ಞಾನಿಯೂ, ಅಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಸಂಶಯವುಳ್ಳವನೂ ನಾಶಹೊಂದುವನು. ಅವನಿಗೆ ಇಹಪರಗಳಾಗಲಿ, ಸುಖವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಪರಭಾವವಾಗಲಿ, ಉಚ್ಚನೀಚ ಭಾವವಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವವನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಗೆದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ.

ಎಲ್ಲ ಜಡ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವೇ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚಾಲಕನೇ ಪುರುಷನು. ಅವನೇ ಪರಮಾತ್ಮನು. ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶವು. ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರು ಅನಾದಿಗಳು. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ, ರಜ, ತಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳು; ಅಂದರೆ ಶಕ್ತಿಗಳಿರುವವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಗುಣವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಈ ಗುಣಗಳ ಉತ್ಕರ್ಷಾಪಕರ್ಷಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರ ಯೋಗದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆದಿರುವವು. ಇದೇ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮ ಕವಾಟ ಈಶ್ವರೀಮಾಯೆಯು. ಈ ಮಾಯೆಯು ವಿಲಕ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ದುಸ್ತರವಾಗಿದೆ. ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಭಜಿಸುವವನು ಈ ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟುವನು. ಪರಮೇಶ್ವರನ

ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಾಗುವುದು.

ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿರೀಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಅಸಂಖ್ಯದೋಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಕರುಣೆಯಾಗಿ ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗಬೇಕು. ಆತ್ಮಸಂಯಮನ ಮಾಡಿದ್ದು ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಮಾಡಬೇಕು; ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಹೊಂದಬೇಕು. ಇದೇ ಅಂತಿಮ ಧ್ಯೇಯವು.

ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮನನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯದ ಸುಲಭೋಪಾಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃಷ್ಣ ಜಯಂತುತ್ಸವವನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರತಿಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಆಚರಿಸುವ ವಿಧಿಯೂ, ವರ್ಷಾಂತಕ್ಕೆ ಉದ್ಯಾಪನವಿಧಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಪಿಠೋರೀ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ - ಸ್ಕಂದಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತವಾದ ಮಾಸಮಹಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಗೃಹವೇ ಪೀಠಸಂಜ್ಞೆಯೆಂತಲೂ, ಮನೆಯ ವಸ್ತು ಸಮೂಹವೇ ಆರವೆಂತಲೂ, ಇದರಿಂದ ಪಿಠೋರವೆಂದಾಯಿತೆಂತಲೂ, ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶ್ರಾವಣ ಬ. 30ನೆಯ ದಿನ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು, ಕಪ್ಪು, ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಳದಿ, ಬಿಳಿ, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲೊಂದರಿಂದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀ ಸಹಿತನಾದ ಈಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಈಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನಾಗಲಿ ಬರೆದು ಸುತ್ತಲು ಮನೆಯ ಯಾವತ್ತೂ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತ ಸಹಿತ ಷೋಡಶೋಪಚಾರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಬಾಲಕರಿಗೂ ಸುವಾಸಿನಿಗಳಿಗೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಐದು ವರ್ಷ ಆಚರಿಸಿ ನಂತರ ಉದ್ಯಾಪನ ಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದು ಶಿವ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ವ್ರತವಾಗಿದ್ದು ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆಯು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದು ಪೂಜಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಧರ್ಮಸಿಂಧುಕಾರರು ಹೇಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಇದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ 'ಪೋಲಾ' ಅಂದರೆ ವೃಷಭೋತ್ಸವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಗೋಸಹಿತವಾದ ವೃಷಭಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಗೋವೃಷಭಗಳನ್ನಾದರೂ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಗಂಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮೂರು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಏರುವ ಸುಮಾರಿಗೆ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಒಯ್ದು ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದು; ಹಾಗೂ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಇದರಿಂದ ಗೋಧನವು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದು.

ಈಶ್ವರನು ನಂದಿಯನ್ನೇರಿ ಅಂಧಕಾಸುರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಂದಿಯು ಬಹಳವಾಗಿ ಗಾಯಪಟ್ಟರೂ ಧೈರ್ಯಬಿಡದೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ದೈತ್ಯನ ನಾಶವಾಗುವವರೆಗೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ವರವನ್ನು ಬೇಡೆಂದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈಶ್ವರನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ದಿನವೇ ಶ್ರಾವಣ ಬ. 30ನೆಯ ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ನಂದಿಯು ಈ ದಿನ ತನ್ನ ಪೂಜೆಯು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿತು. ಪುಷ್ಪನಾದ ವೃಷಭನಿಗೆ 'ಪೋಲಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಪೋಲಾ ವ್ರತವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು.

ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾದ್ರಪದ ಬ. 30ನೆಯ ದಿನ ಈ ಉತ್ಸವ ವನ್ನಾಚರಿಸುವರು. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹಬ್ಬವು. ತಮ್ಮ ಪುಷ್ಪವಾದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಶರ್ಯತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಆನಂದಪಡುವುದರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿರುವರು. ಹೊಲಗಳನ್ನು ಹರಗೋಣ ಮುಂತಾದ ಎತ್ತುಗಳ ಕೆಲಸವು ಈ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೊಳಗೆ ಮುಗಿದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಉತ್ಸವವು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬಹುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗೋಗಳನ್ನೇ ಸಂಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋವುಗಳ ಪಾಲನಪೋಷಣವು ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯವೆಂದೆಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಗೋಪಾಲನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾದ ದೇವತೆಗಳೆಂದೆಣಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವ ನಡವಳಿಯು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ.

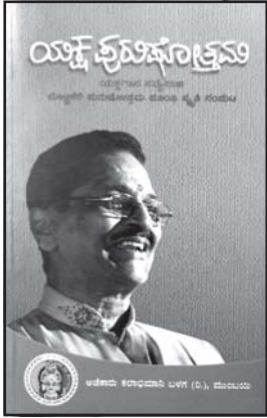
ಈಶ್ವರನ ವಾಹನವೆಂಬುದರಿಂದ ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷಮಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ 'ಬಸವ'ನಿಗೆ ವಿಶೇಷಪೂಜ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಾಯತ್ ಮತಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ನಂದಿಯ ಅವತಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರು ಕೃಷಿಕರ್ಮವನ್ನು ಊರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದದ್ದು ಈ ವೃಷಭ (ಬಸವ)ಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ; ಕಾರಣ ದೇಶಸಂಪತ್ತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಇವೂ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಕೃಷಿವಲಯದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀನವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗೋವುಗಳ ಪಾಲನ ಪೋಷಣದಲ್ಲಾದರೂ ತಾತ್ಕಾರವಾಗ ಹತ್ತಿದೆ. ಇದು ಬಹು ಶೋಚನೀಯವು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ದನಕರುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಇರದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದೂ ಜನತೆಯ ಶಕ್ತಿಯೇ ಹಾಸವಾಗಹತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹಿಂದೂವಿನ ಆದ್ಯಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. (ಕೆಲವರು ಭಾದ್ರಪದ ಬ. 30ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.) ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ, ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು 'ಹುಂ ಘಟ್' ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾ ಕೊಯ್ಯತಕ್ಕದ್ದು. ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಪವಿತ್ರಗಂಧಿಗಾಗಿಯೂ, ಎಲ್ಲ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ದರ್ಭೆಯು ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದು. ಕುಶ, ಕಾಶ, ಯವ, ದೂರ್ವ, ಉಶೀರ, ಕುಂದಕ, ಗೋಧೂಮ, ವ್ರೀಹಿ, ಮುಂಜ, ಬಲ್ಲಜವೆಂದು ದಶವಿಧ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

'ಯಕ್ಷಪುರುಷೋತ್ತಮ' ಯಕ್ಷಗಾನ ಸವ್ಯಸಾಚಿ ಬೊಟ್ಟಿಕೆರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜ ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಪುಟ

ಶ್ರೀ ಶೈಲಜಾ ಹೆಗಡೆ

ಕೃತಿ : ಯಕ್ಷಪುರುಷೋತ್ತಮ
ಸಂಪಾದಕ : ಭಾಸ್ಕರ ರೈ ಕುಕ್ಕುವಳ್ಳಿ
ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಅಜೆಕಾರು ಕಲಾಭಿಮಾನಿ
ಬಳಗ, ಮುಂಬಯಿ
ಪುಟಗಳು : 480
ಬೆಲೆ : ರೂ. 500/-

ಯಕ್ಷಗಾನ ಸವ್ಯಸಾಚಿ ಹಾಗೂ ಅಭಿನವ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂದು ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಬೊಟ್ಟಿಕೆರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜ ಅವರ ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಪುಟ 'ಯಕ್ಷ ಪುರುಷೋತ್ತಮ' 2022ರಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿದೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಭಾಸ್ಕರ ರೈ ಕುಕ್ಕುವಳ್ಳಿ ಅವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀಯಸ್ಸು ಅಜೆಕಾರು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ, ಅಜೆಕಾರು ಕಲಾಭಿಮಾನಿ ಬಳಗ, ಮುಂಬಯಿ ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜ ಅವರು 1953ರಲ್ಲಿ, ತ್ಯಾಂಪಣ್ಣ ಪೂಂಜ ಹಾಗೂ ಜಲಜ ಪೂಂಜ ದಂಪತಿಯ ಸುಪುತ್ರರಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಬಿ.ಎಸ್ಸಿ. ಪದವೀಧರರಾದ ಇವರಿಗೆ ಆನೆಗುಂಡಿ ಗಣಪತಿ ಭಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಹಿಮ್ಮೇಳ ಮತ್ತು ಹೊಸಹಿತ್ತು ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಟ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ತರಬೇತಿ ದೊರೆಯಿತು. ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂಬೈ ನಗರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಲವು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಯತ್ತ ತಿರುಗಿದ್ದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸರ್ವಾಂಗ ತಜ್ಞರಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಭಾಗವತರಾಗಿ, ಮದ್ದಳೆ, ಚಿಂಡೆವಾದಕರಾಗಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ಕಲಾವಿದರಾಗಿ, ಪ್ರಸಂಗಕರ್ತರಾಗಿ ಅವರು ತೋರಿದ ಪ್ರತಿಭೆ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಇವರ 'ಅಂಬುರುಹ' ಸದನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಿಕಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತದ್ವಾರವಾಗಿದ್ದುದು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಶಿಷ್ಯಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ, ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹೀಗೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ತುಳು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಇವರು ಶ್ರೇಷ್ಠಕವಿ ಎನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಪ್ಪಳ ಮೇಳ, ಮುಂಬೈಯ ಗೀತಾಂಬಿಕಾ ಮೇಳ, ಪುತ್ತೂರು ಮೇಳ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮೇಳ, ಕಟೀಲು ಮೇಳ ಮೊದಲಾದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾವರೆ ದಶಕಕಾಲ ಸೇವೆಗೈದ ಇವರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯ ಅನಾವರಣ ಗ್ರಂಥವೇ ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಯಕ್ಷಪುರುಷೋತ್ತಮ' ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಪುಟ. ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯುಳ್ಳ ಏಳು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ 'ಪೂಂಜ ಲೇಖಪೂಂಜ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಗುರುಗಳಾದ ಆನೆಗುಂಡಿ ಗಣಪತಿ ಭಟ್ ಮತ್ತು ಕೆ.ಎನ್. ಹೊಳ್ಳೆ, ಪುತ್ತಿಗೆ ರಘುರಾಮ ಹೊಳ್ಳೆ, ಭಾಗವತ ಪೊಲ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಇವರುಗಳ ಅಭಿನಂದನ

ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪುಳಿಂಚ ರಾಮಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಿದ್ದಕಟ್ಟೆ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ ಸಂಸ್ಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರು ಬರೆದ ಎಂಟು ಲೇಖನ ಮಾಲೆಗಳಿವೆ. 'ಯಕ್ಷಗಾನ, ಗೀತಾಂಬಿಕಾ ಮತ್ತು ನಾನು' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಎರಡನೆಯ ವಿಭಾಗ 'ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪ್ರಸಂಗ'. ಇದರಲ್ಲಿ, ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ್, ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಎಂ. ಶೆಟ್ಟಿ, ಹರೀಶ ಬೊಳಂತಿಮೊಗರು ಮುಂತಾದ ವಿಮರ್ಶಕರ ಎಂಟು ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಕುರಿತ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅವಲೋಕನಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಮೂರನೆಯ 'ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತ' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಪರಿಜ್ಞಾನಿ, ಸ್ಮರಣೀಯ ಸಾಧಕ ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸರ್ವಜ್ಞ, ಭಾಗವತ ಶಿಖಾಮಣಿ, ಅಭಿನವ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮೊದಲಾದ ಶಿರೋನಾಮೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಕಲಾವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಐದು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ, ಡಾ. ವಿವೇಕ ರೈ ಅವರು 'ಹಿರಿಯರಾದ ಪ್ರೊ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ, ಡಾ. ರಾಘವ ನಂಬಿಯಾರ್, ಅವರ ಚೊತೆಗೆ ಕದ್ರಿ ನವನೀತ ಶೆಟ್ಟಿ, ಶಾಂತಾರಾಮ ಕುಡ್ಲ ಅವರ ಆತ್ಮೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಂಜರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಾಧನೆಗಳ ಪಂಚಕಳಶ ಗೋಪುರ ಆಗಿದೆ' ಎಂದು ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯದು 'ಒಡನಾಡಿಗಳ ನುಡಿಸೊಡರು'. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಲಿಪ ನಾರಾಯಣ ಭಾಗವತ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಭಟ್ ಸುಣ್ಣಂಬಳ, ಕೋಲ್ಕಾರು ರಾಜು ಶೆಟ್ಟಿ ಹೀಗೆ ಮೂವತ್ತು ಒಡನಾಡಿ ಕಲಾವಿದರ ನುಡಿ ನಮನಗಳಿವೆ.

ಐದನೆಯ ವಿಭಾಗ 'ಭಾವ ನಮನ', ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ, ಅವರ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಬೆಳೆದ ಶಿಷ್ಯರ, ಭಾವಪೂರ್ಣ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು ಹನ್ನೊಂದು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ. ಮಗ ಜೀವಿತೇಶ ಅವರು ಬರೆದ 'ಅಪ್ಪನಿಗೊಂದು ಪತ್ರ' ಎಂಬ ಲೇಖನದ, 'ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರು ಬಾರದಂತೆ ಕಾಯುತ್ತೇವೆ. ನೀ ತೋರಿದ ಹಾದಿ, ನೀ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ, ನೀ ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಇದಾವುದನ್ನೂ ಕಡೆ ಉಸಿರಿನವರೆಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆವು' ಎಂಬ ನುಡಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗ ಪರೀಕ್ಷಿತ್ ಅವರು ಬರೆದ 'ಅಪ್ಪನಿತ್ತ ತುತ್ತು' ಲೇಖನದ 'ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ. ನಿಮಗೆ ರಕ್ತ ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೊಸ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬ ನಿಮ್ಮ ಬರುವಿಕೆಗೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ

ನಿಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡವನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ, ಇವತ್ತು ಬೇಡ ಎಂದು ಹೊರಟಾಗ, ಅವನನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಾಠ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯು ನಿಮ್ಮ ಯಕ್ಷಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹಾಗೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಧನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ನುಡಿಗಳು, 'ಅಂದು ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಜಾನಕಿಯು ತರಳರೀವರ್‌ನೂ ಬಿಟ್ಟು ತಾಯಿ ಮಡಿಲನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಇಂದು ನನ್ನೊಲವಿನ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ನನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರೀವರ್‌ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಗದಂಬೆಯ ಮಡಿಲು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟರು' ಎಂಬ ಪುರುಷೋತ್ತಮರ ಪತ್ನಿ ಶೋಭಾ ಪೂಂಜರ ಮಾತುಗಳು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿವೆ.

ಆರನೆಯ 'ಸ್ಮರಣಾಂಜಲಿ' ಭಾಗವು, ಅರವತ್ತೂರು ಕಿರುಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಕುರಿತ ಸಹೃದಯರ ನೆನಪಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯ ವಿಭಾಗ 'ಕಲಾಪ್ರವರ'ದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಶತಾವಧಾನಿ ಡಾ. ಆರ್. ಗಣೇಶ್, ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ದಾಮ್ಲೆ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಆರು ಲೇಖನಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡಿಮೂಡಿವೆ.

ಕೃತಿಯ ಪೂರ್ವ ರಂಗ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಡಾ. ವಿವೇಕ ರೈ ಅವರ 'ಯಕ್ಷಪುರುಷನಿಗೆ ಅಕ್ಷರದೀವಿಗೆ' ಎಂಬ ಸೊಗಸಾದ ಮುನ್ನುಡಿ, ಅಜೆಕಾರು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ 'ಅಭಿನವ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ಅಭಿವಂದನೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು, ಭಾಸ್ಕರ ರೈ ಕುಕ್ಕುವಳ್ಳಿ ಅವರ 'ಕಾಲನೆಂಬ ಬಿಯದ ಕಸಿದುಕೊಂಡ ಕಬ್ಬಿಗ' ಎಂಬ ಸಂಪಾದಕರ ನುಡಿ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ ಶೋಭಾ ಪೂಂಜರ 'ಶೋಭಾಂತರಂಗ' ಇವು ಕೃತಿಗೆ ಕಳಶಪ್ರಾಯ ಎನಿಸಿವೆ.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು, ಮತ್ತು 'ಹೋಗಿ ಬಾರೆಯ ನೀನು' ಎಂಬ ದೀವಿತ್.ಎಸ್.ಕೆ. ಪೆರಾಡಿ ಅವರ ಬೆನ್ನುಡಿಯ ಕವಿತೆ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಕೊನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ.

'ಸಾಗರಃ ಸಾಗರೋಪಮಃ' ಎಂಬಂತೆ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರಿಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರೇ ಸಾಟಿ. ಭೌತಿಕ ಶರೀರದಿಂದ ಅವರು ಇಂದು ನಮ್ಮನ್ನಗಲಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಅಮರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ 'ಮಾ ನಿಷಾದ', 'ಮಾತಂಗ ಕನ್ಯೆ', 'ನಳಿನಾಕ್ಷ ನಂದಿನಿ' ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿವೆ. ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಯಕ್ಷದೇವತೆ ಒಲಿಯುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರ ಸಾರ್ಥಕ ಬದುಕೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಪಟ್ಟ ಫೌಂಡೇಶನ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಅಂಬುರುಹ ಲವ' ಹಾಗೂ 'ಅಂಬುರುಹ ಕುಶ' ಸಮಗ್ರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಪೂಂಜರ ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಭೆಗೆ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿವೆ. ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ರಿವುಡೆ ಛಂದೋಬಂಧದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ಮಾ ನಿಷಾದ' ಪ್ರಸಂಗದ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಪೀಠಿಕೆಯ ಪದ್ಯ,

ಬದುಕಿದೆಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ ಜಾನಕಿ
ಒದಗಿದವು ಕೋಟಲೆಗಳೆನಿತೋ
ಹುದುಗಿಸುತ ಜಗಕ್ಷೇಮ ಬೀಜವ
ನುದರದಲ್ಲಿ

ತುಂಬು ಗರ್ಭಿಣಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದ ಸಂದರ್ಭದ ಪದ್ಯ, ಸ್ವತಃ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ನಾಯಕಿಗೆ ಬಂದ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಾತೆ ಜಾನಕಿ ಯನ್ನ ಕಾವ್ಯ ನಾಯಕಿ ನಿನಗೆ
ಈ ತೆರನ ಸ್ಥಿತಿ ಲಭ್ಯವಾಯ್ತೆ
ಏತಕಿಂತೆಸಗಿದನೋ ಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ರಘು-
ನಾಥನೆಂದೆನಗರಿಯದಾಯ್ತೆ

ಅದೇ ರೀತಿ, ಶಬರಿಯ ಕತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ 'ಮಾತಂಗ ಕನ್ಯೆ' ಪ್ರಸಂಗದ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಬೇಡರ ಕುಣಿತದ ಪದ್ಯ,

ತಾನಿ ತಂದಾನ | ತಾನಿ | ತಾನಿ ತಂದಾನ ||ಪ||
ಆಕಾಶದಂಚಿನ ಸಿರಿಲೋಕದೊಡೆಯನು |
ಲೋಕೇಶ ಶ್ರೀಹರಿ ಕೊರಳಾಗಿ || ಧರಿಸಿದ |
ಲೋಕೈಕ ಸೊಬಗಿನ ಮಂದಾರ || ತಾನಿ ||

ಪರಿಸರದ ನಾಶದ ಕುರಿತು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಮೂಡಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳೂ ಪೂಂಜರ ಕಲಾಕೋಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ.

ಭುವಿಗೆ ಭೇಷಜವೀವ ತರುಗಳ | ಸವರಿ ನಿರ್ಮಿಪ ನಗರವೆತಕೆ |
ಕವಿದ ಮಂಕನು ತೊರೆದು ನಿಲ್ಲಿಸು | ಭುವನ ಕ್ಷೋಭೆ ||

'ಲೋಕಾಭಿರಾಮ' ಪ್ರಸಂಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಪದ್ಯ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಪೂಂಜರು ಕಪಿ, ಕರಡಿ, ಪಕ್ಷಿ, ರಾಕ್ಷಸ, ಬೇಡ, ಅಳಿಲು ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಮನು ತನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಪೊರೆದಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದೀನದಲಿತರುದ್ಧಾರಕಗೆ | ಹೀನ ಪತಿತರನು ಪೊರೆದವಗೆ ||
ವಾನರ ಪಾಮರ ಪಕ್ಷಿ ನಿಷಾದರ | ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಾಗುದಿಸಿದಗೆ ||
ಮಂಗಲಂ ಜಯ ಮಂಗಲಂ ಶುಭ | ಮಂಗಲಂ ನಿತ್ಯ ಮಂಗಲಂ ||

ಹೀಗೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಸಂಗಕರ್ತರಾಗಿ, ಮುಂದಿನ ಯುವಪೀಳಿಗೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ, ದೀಪಶಿಖೆಯಂತೆ ಬಾಳಿದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜರು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹರು. ಅವರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಲೋಕಮುಖಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ, 'ಯಕ್ಷಪುರುಷೋತ್ತಮ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದ ಅಜೆಕಾರು ಕಲಾಭಿಮಾನ ಬಳಗ, ಮುಂಬಯಿ ಅವರೂ ಕೂಡ ಅಭಿವಂದನೀಯರು. ○

..... ಸಂಗೀತ ಸಂಘಟನೆಯ 'ಸಪ್ತಕ' ಕುಟುಂಬ .....

ಶ್ರೀ ರಾಜು ಅಡಕಳ್ಳಿ

ಸಪ್ತಕದ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿರಲಿ, ಮದುವೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಗಣ್ಣು, ಬೀಗಿತ್ತಿ ಲಕ್ ಲಕಿಯಾಗಿ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಈ ಹೆಗಡೆ ದಂಪತಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಖುಷಿಖುಷಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಚೆಂದ. ಈ ಸಪ್ತಕ ಕುಟುಂಬದವರ ಮಹಡಿ ಮನೆ ಕಲಾ ಸರಸ್ವತಿಯ ಆಲಯವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿಪೋತರಿಗೆ ಕಾಮತ್, ಮಯ್ಯಾಸ್, ಸುಖಸಾಗರ್, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಭವನ ಹೊಟೇಲುಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಇಷ್ಟವೋ... ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಗೀತ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಸಪ್ತಕವೂ ಅಷ್ಟೇ ಇಷ್ಟ. ಕಾರಣ ಗೋಕರ್ಣದ ಪುರಾಣಿಕರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸ ವ್ರತ ಮಾಡುವಂತೆ, ಸಪ್ತಕವೂ ಕಳೆದ 17 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಂಗೀತವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ತಾಳಮದ್ದಳೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಘಟಿಸುತ್ತಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಾರಾಧನೆಯ ರಸದೌತಣ ಬಡಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಕವಿದೆ ಎಂದಾಕ್ಷಣ ಇದು ಯಾರೋ ಬೆಂಗಳೂರು ಮಂದಿಯದ್ದೇ ವೇದಿಕೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ಇದು ಪಕ್ಕಾ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ಜೋಡಿಯ ಸಾಹಸದ ಸಂಘಟನೆ.

ಹೊನ್ನಾವರ ತಾಲೂಕಿನ ಅಣ್ಣ ಹಿತ್ತಲುವಿನ ಜಿ.ಎಸ್. ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಗೀತಾ ದಂಪತಿಯರು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯೇ ಈ ಸಪ್ತಕ. ಈಗ ಸಪ್ತಕ ಅಷ್ಟಕವಷ್ಟೇ ಏಕೆ ದಶಕವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ಮಾತು.

17 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ 500ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೈರಕ್ಟುಗಳನ್ನು ಸಪ್ತಕದ ಮೂಲಕ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದು ಈ ದಂಪತಿಯ ಹಿರಿಮೆ.

ಈ ದಂಪತಿಗೆ ಧನಂಜಯ ಹೆಗಡೆ ಎಂಬ ಏಕೈಕ ಪುತ್ರರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೂ ಅಪ್ರತಿಮ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಜಿ.ಎಸ್. ಗೀತಾ ದಂಪತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತಮಗೆ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು, ಒಬ್ಬ ಧನಂಜಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಪ್ತಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಧನಂಜಯನಿಗೆ ಹಾಲು, ಅನ್ನದ ಜೊತೆ ಸಂಗೀತದ ಸುಧೆ ನೀಡಿ ಈ ದಂಪತಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದರೆ, ಸಪ್ತಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ತನು, ಮನ, ಧನ, ಮನೆ, ಶ್ರಮ, ಸಮಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಬೆಳೆಸಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವಳಿ ಜವಳಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಮಾನರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಧನಂಜಯ ಈಗ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗೀತಗಾರರಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಪ್ತಕವೂ ದೊಡ್ಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ.

ಜಿ.ಎಸ್. ಹೆಗಡೆಯವರ ಪೂರ್ತಿ ಹೆಸರು ಗಣಪತಿ ಸಣ್ಣ ಹೆಗಡೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಸಂಗೀತ ಸಂಘಟನೆಯೊಂದಿಗೆ ಈಗ ಇವರು ಗಣಪತಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಗಡೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಜಿ.ಎಸ್. ಮತ್ತು ಗೀತಕ್ಕ ಒಂಥರಾ ಅಮಿತಾ ಬಚ್ಚನ್ ಜಯಾಬಾಧುರಿ ಜೋಡಿಯಂತೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಜೋಡಿ. ಗುಳದಾಳಿ ಸರದ ಜೊತೆ ಪವನ ಸರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ. ಇವರ ದೇಹ ಎರಡಾದರೂ ಇವರ ಭಾವ ಒಂದೇ. ಅದು ಸಂಗೀತ.

ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನ ಸುಪ್ರಭಾತದೊಂದಿಗೆ ಶುರುವಾಗುವ ಸಂಗೀತವು ರಾತ್ರಿಯ ಮಂಗಳ ಪದ್ಯದವರೆಗೆ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಇವರ ಸಂಸಾರಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಗೀತಮಯಂ.

ಜಿ. ಎಸ್. ಅವರು ಮೂಲತಃ ತಬಲಾ ವಾದಕರು. ಪತ್ನಿ ಗೀತಕ್ಕ ಸಂಗೀತದ ಗಾಯಕಿಯೂ ಹೌದು, ಬೋಧಕಿಯೂ ಹೌದು. ಮಗ ಧನಂಜಯ ಸಂಗೀತಗಾರರಾದರೆ, ಸೊಸೆ ಪ್ರತಿಮಾ ಸಂಗೀತದ ಶಿಕ್ಷಕಿ. ಇವರ ಪುತ್ರ ಸುಯೋಗ್ ಕೂಡಾ ಸುಯೋಗದಿಂದ ತಬಲಾ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಸಂಗೀತದ ಉಪಾಸಕರೇ ಆಗಿರುವುದು ಈ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ಸಂಗೀತದ ಮಹಿಮೆ. ಧನಂಜಯನವರಂತೂ ಸಂಗೀತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನೇ ತೊರೆದವರು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಗೀತದ ಕಲಿಗಳೇ. ಕಲೆಯ ಹುಲಿಗಳೇ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿರುವ ಇವರ ಮನೆಯ ಎರಡನೇ ಮಹಡಿಯು ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆಯೂ ಹೌದು. ಸಂಗೀತ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸಭಾಂಗಣವೂ ಹೌದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕರ ಮನೆಯ ಮಹಡಿಗಳು ಇಸ್ಪೀಟು ಮಂಡಲಗಳ ತವರು ಮನೆಯಾದರೆ, ಈ ಸಪ್ತಕ ಕುಟುಂಬದವರ ಮಹಡಿ ಮನೆ ಕಲಾ ಸರಸ್ವತಿಯ ಆಲಯವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಇವರ ಮನೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಗಂಧದ ಗುಡಿಯಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಇವರ ಮನೆಯೆಂದರೆ ಕಲಾ ಸರಸ್ವತಿಯ ಗರ್ಭಗುಡಿ. ವೀಣಾಪಾಣಿಯ ಕರ್ಮ ಗುಡಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಜಗುಲಿ, ಪಡಸಾಲೆ, ಅಡುಗೆಮನೆ, ವರಾಂಡಾ ಸುತ್ತಿ ಬಂದರೆ ತಾಳ ತಂಬೂರಿ, ಗೆಜ್ಜೆ, ಶಹನಾಯಿ, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಸಿತಾರುಗಳ ಉಚಿತ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯ. ಕುಂತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಲಯ, ಶ್ರುತಿ, ನಾದಗಳದ್ದೇ ಲಾಸ್ಯ.

ಅನೇಕ ಕಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಇಲ್ಲಿ ವಿಲಂಬಿತ ಧೃತ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸದಾ ಕಲೆ, ಕಲಾವಿದರ ಸಂಗಮವಾಗಿರುವ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಆಲಾಪದೊಂದಿಗೆ ಗೀತಕ್ಕಳ ಆತ್ಮೀಯ ಆತಿಥ್ಯವೂ ಅನವರತ ಲಭ್ಯ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕಲಾವಿದರು ಕೂಡಾ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಪತ್ತೆಕುಡಿ ತಂಬುಳಿ, ಮಾವಿನಕಾಯಿ ನೀರುಗೊಜ್ಜು, ಕಳಲೆ ಪಲ್ಯ, ಮೂಡಹಾಗಲದ ಚಟ್ಟಿ, ಅಂಬೊಡೆ, ಕೊಟ್ಟೆ ಕಡುಬಿನ ಸವಿಯನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿ ಕ್ಯಾ ಬಾತ್ ಎಂದು ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ಜನಸಂದಣಿ, ವಾಹನಗಳ ಕರ್ಕಶ ಶಬ್ದದ ನಡುವೆಯೂ ಹಿತವಾದ ತಬಲ, ತಾನಪುರ, ಸಿತಾರ್, ಗಲ್ ಗಲ್ ಗೆಜ್ಜೆಗಳ ಸುಸ್ವರ ಕೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ವಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಕದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಸಪ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ಸ್ವರಗಳು ನಿಮ್ಮ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಲಂಗಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಲಾಪನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಜಿ. ಎಸ್. ಹೆಗಡೆಯವರು ಹಿಂದೆ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವರು. ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇ (ದುಡ್ಡು) ಉಚಿತ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಗೀತ ಸರಸ್ವತಿಯದ್ದೇ ಸದಾ ಧ್ಯಾನ.

ಕಾರವಾರ, ಗೋಕರ್ಣ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆ ತೆರೆದಿದ್ದು, ಸಂಗೀತ ದಿಗ್ಗಜರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಸಂಗೀತ ಕಚೇರಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದು ಇವರ ಹಳೆಯ ಅನುಭವ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಸಂಗೀತದ ಬಲದೊಂದಿಗೆ ಕಂಕಣ ಬಲವೂ ಕೂಡಿಬಂತು. ನಾಜಗಾರಿನ ಗೀತಾ ಇವರಿಗೆ ಜುಗಲ್ ಬಂಧಿಯಾಗಿ ಸಂಗೀತಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ ನೀಡುವಂತಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಈ ದಂಪತಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಪ್ತಕ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದರು. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಪ್ತಕದ ಮೂಲಕ ಸಂಘಟಿಸುವುದು ಇವರ ಹವ್ಯಾಸವಾಯಿತು.

ಈ ಸಂಗೀತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಕುಟುಂಬ ಕಳೆದ 17 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ದೇಶದ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಕದಿಂದ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಗಾನ-ಯಾನ ನಡೆದಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಹಳ್ಳಿ ತುಳಸಾಣೆ, ಕಡತೋಕ, ಸಾಲ್ಕೋಡು, ಕವಲಕ್ಕಿ, ಅಪ್ಪರಕೊಂಡ, ಜೊಯಡಾದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ದೆಹಲಿ, ನಾಂದೇಡ್, ಮುಂಬೈ, ನಾಸಿಕ್, ಕೊಲ್ಲಾಪುರ, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಮುಂತಾದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಕದ ಸಂಗೀತ ಸಪ್ತಾಹಗಳು ನಡೆದು ಸಹಸ್ರಾರು ಶೋಕಗಳ ಮನತಣಿಸಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸಪ್ತಕದ ಸುದೀರ್ಘ ಸಂಗೀತದ ಪಯಣದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಹಿರಿಕಿರಿಯ ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ.

ಶುಭಾ ಮುದ್ದಲ್, ಪರ್ವೀನ್ ಸುಲ್ತಾನ, ಪ್ರಭಾ ಅತ್ರೇ, ಉಲ್ಲಾಸ್ ಕಶೇಲ್ಕರ್, ಅಶ್ವಿನಿ ಭಿಡೆ, ವೆಂಕಟೇಶ್ ಕುಮಾರ್, ಹಾಸಣಿ ಗಣಪತಿ ಭಟ್, ಕಲಭಾಗ್ ಪರಮೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆ, ವಿನಾಯಕ ತೊರವಿ, ಶ್ರೀಪಾದ ಹೆಗಡೆ, ಸಂಗೀತಾ ಕಟ್ಟಿ, ಮೆವುಂಡಿ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಸಂಗೀತ ಸಾಧಕರು ಸಪ್ತಕದ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಸಿಂಚನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಐದು ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರೂ ಸಪ್ತಕದ ಸಂಗೀತದ ಸೂಪರ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ಗಾಡಿಯ ವೇಗ ತಗ್ಗಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಸಂಗೀತಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಉಣಬಡಿಸಿರುವುದು ಸಪ್ತಕದ ಸಾಹಸ.

ಜಿ.ಎಸ್. ಹೆಗಡೆ ದಂಪತಿಯ ಸಂಗೀತದ ಸೇವೆ, ಕಳಕಳಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೆರವು, ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಪ್ತಕದ ಕಲಾ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಕಲಾಸಂಗಮ, ಕಲಾವಿದರ ಸಂಭ್ರಮ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಂಗೀತದೊಂದಿಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಆಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಏರ್ಪಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಈ ಹೆಗಡೆ ದಂಪತಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಕೆರೆಮನೆ ಮೇಳವೆಂದರಂತೂ ಇವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮನೆಯಂತೆ ತೀರಾ ಆಪ್ತ ಸಂಬಂಧ. ಮೇ 6 ರಂದು ಗುಣವಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡದಕುಳಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮೇ 7 ರಂದು ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ಶ್ರತಿ ಬೋಡೆಯವರಿಂದ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಂಗೀತ ಕಲಿಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಪ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನ ನೀಡುವ ಪರಿಪಾಠವಿದ್ದು, ಈಗಾಗಲೇ 12 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ವಿತರಿಸಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.

ಬಡ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೋವಿಡ್ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಒಟ್ಟು 5 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಧನ ಸಹಾಯ ನೀಡಿದ್ದು ಸಪ್ತಕದ ಸಂಗೀತ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಸೃಜನಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಪ್ತಕವೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ದೊಡ್ಡ ಮಾದರಿ. ಸಪ್ತಕದ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿರಲಿ, ಮದುವೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಗಣ್ಣು ಬೀಗಿತ್ತಿ ಲಕ್ ಲಕಿಯಾಗಿ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಈ ಹೆಗಡೆ ದಂಪತಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಋಷಿಋಷಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಚೆಂದ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದೆಂದರೆ ಚೌತಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕುಲಿ ಕಂಬಳ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಶುಭ ಕಾರ್ಯ, ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದೇ ನಮಗೆ ಕಷ್ಟ. ಅಂಥದ್ದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಸಟ್ಟುಡಿಯಂತೆ ಸಂಗೀತ, ಯಕ್ಷಗಾನಗಳನ್ನು ಈ ಸಪ್ತಕದ ದಂಪತಿ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿದ್ದರೆಂದರೆ ಇವರ ಪರಿಶ್ರಮ ಎಷ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ನೀವೇ ಊಹಿಸಿ.

ಇಷ್ಟಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಗೀತಕ್ಕ ಬ್ಯಾಂಕಾಕಿಗೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಅನಿವಾಸಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ, ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು, ತಾವು ಗಾಯಕಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬೋಧಕಿಯೂ ಹೌದು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಥೈಲ್ಯಾಂಡಿನ ನೂಡಲ್ ಪ್ರಿಯರನ್ನೂ ಈ ಗೀತಕ್ಕ ಸಂಗೀತಪ್ರಿಯರನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನೇ ಸಂಗೀತದ ಪಾಠಶಾಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ, ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಕಲಾಸೌಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಗೀತಕ್ಕ ಈಗಾಗಲೇ ನಾನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತ, ಸುಗಮ ಸಂಗೀತ ಕಲಿಸಿದ ದೊಡ್ಡಕ್ಕಳಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಂತ ತಾನೇ ದೊಡ್ಡ ಲತಾ ಮಂಗೇಶ್ಕರ್ ಎಂಬ ಹಮ್ಮು ಅಹಮ್ಮು ಅವರಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಜಿ. ಎಸ್. ಹೆಗಡೆಯವರೂ ಕಮ್ಮಿಯೇನಿಲ್ಲ. ವಿವಿಧ ಕಲಾವಿದರ ತಂಡಗಳ ಜೊತೆ ತಬಲ, ಡಗ್ಗ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ದೆಹಲಿ, ಮುಂಬೈ, ಕತಾರ್, ದುಬೈ, ಮಸ್ಕತ್‌ಗಳಂತಹ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನೀಡಿ ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಸಂಗೀತದ ಯಾನ, ಅಭಿಯಾನ ಉಸ್ತಾದ್ ಬಡೇ ಗುಲಾಮ್ ಅಲಿಖಾನ್ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಜೈಜವಂತಿ, ಭೂಪಾಲಿ ರಾಗಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂಥರಾ ತಂಪು ಇಂಪು.

ಈ ದಂಪತಿ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಜೋಕ್ : ಜಿ. ಎಸ್. ಹೆಗಡೆಯವರು ಪತ್ನಿ ಗೀತಕ್ಕನೆದುರು ತಮ್ಮ ದಪ್ಪ ಮೀಸೆ ತಿರುವಲು ಹೆದರುತ್ತಾರಂತೆ. ಕಾರಣ ಗೀತಕ್ಕನಿಗೆ ಸುಮಾರು ನಾನೂರು ಶಿಷ್ಯರ ದೊಡ್ಡಪಡೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮನಂತೆಯೇ ಗಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಇಡಗುಂಜಿ ಸೀಮೆಯ ಓರೆಗಿತ್ತಿಯರು, ಅಕ್ಕಯ್ಯಂದಿರು ಕುಶಾಲು ಮಾಡುವುದುಂಟು.

(ಆಧಾರ : ವಿಶ್ವವಾಣಿ)

“ತಂಗೀ, ವೋ ತಂಗೀ, ಬಗೀಲೀ ಇಲ್ಲಾ ಬಾರೇ,”

ಅತ್ತ ಏರೂ ಅಲ್ಲದ ಇತ್ತ ಇಳಿಯೂ ಅಲ್ಲದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ಪ ಸುಮಾಳನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾರಿ ಕರೆದ. ಯಾವುದೋ ಪುಸ್ತಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮುಖ ಹುದುಗಿಸಿ ಓದುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದ ಸುಮಾಳಿಗೆ ಅಲ್ಲೇ ನಿದ್ರೆ ಯಾವರಿಸಿತ್ತು. ಓದು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಅವಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಪ್ಪೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮ ಬಡಿಸಿದ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾದ ಊಟ, ನಂತರ ಕೈ ತೊಳೆಯಲೆಂದು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಕೈ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಸಬಸನೆ ಸುರುವಿಕೊಂಡ ಹೆಂಡೆಯ ಹದವಾದ ಬಿಸಿ ನೀರು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಜಿರಿಜಿರಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಿತನೀಡುವ ಮಳೆ ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮವೋ ಎಂಬಂತೆ ನಿದ್ರೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನಾವರಿಸಿತ್ತು. ಊಟದ ನಂತರದ ಚಾಕರಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ತಾನು ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗ ‘ಸರಿ’ ಎಂಬಂತೆ ತಲೆದೂಗುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅನುಮತಿ ದೊರೆತಿತ್ತು. ‘ನೀನಿಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಏನು’ ಎನ್ನುವ ಭಾವವೂ ಅಮ್ಮನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದನ್ನು ಸುಮಾ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಳು. ಥಟ್ಟನೆ ಜಗುಲಿಯತ್ತ ಓಡಿ ಕವಳದ ಬಟ್ಟಲಿನಿಂದ ಅಡಿಕೆಯ ಚೂರೊಂದನ್ನು ಬಾಯಿಗೆಸೆದುಕೊಂಡು, ಜಗುಲಿಯ ತುದಿಗಿರುವ ತನ್ನ ರೂಮು ಸೇರಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಂದೆಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ನಾಗಪ್ಪನು ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾರಿ ಕರೆದ ನಂತರ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಅವಳು, ‘ಇವಂದೆಂಥದಪ್ಪಾ’ ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದಡಾರನೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೊಡನೆ ಆದ ಸಪ್ಪಳವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಮಲಗಿರುವ ಹೊತ್ತು ಎಂದು ನೆನಪಾಯ್ತು. ಅವರು ಮಲಗಿರುವಾಗ ಯಾರಾದರು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬಯ್ಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಖಂಡಿತ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಆಲಿಸಿದಳು. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎದ್ದ ಸದ್ದು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಜಗುಲಿ ಕೋಣೆ ದಾಟಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು.

“ಎಂತದೆ ತಂಗಿ, ಎಷ್ಟು ಸಲ ಕರಿಬೇಕೆ ನಿನ್ನ” ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಕವಳದ ರಸ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳದಂತೆ ಮುಖ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ಮಾತನಾಡಿದ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ,

“ನೀ ಇನ್ನು ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲೋ, ವಡ್ಡಿ ಎಲ್ಲೋದ್ದು?”

ಎಂದು ಆಯಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಳು ಸುಮಾ.

“ಅವು ಹುಳಿ ತರೂಕೆ ವೊಳ್ಳೆ ಹೋಗರೆ?”

ದಿನಾಲೂ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ವಡ್ಡಿ ಅಚ್ಚಮ್ಮ ನೊಂದಿಗೆ ಹತ್ತಾರು ನಿಮಿಷ ಲೋಕಾರೂಢಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ, ಅವರು ಕೊಡುವ ಮೇಲೋಗರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಡುವುದು ನಾಗಪ್ಪನ ರೂಢಿ.

“ನೀ ಎಂತಕೆ ಕರದೋ?”

ಸುಮಾ ಕೇಳಿದಾಗ ಅಂಗಳದ ತುದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕವಳವನ್ನು ತೂಪಿ ಬಂದ ನಾಗಪ್ಪ “ಅಲ್ಲೇ ತಂಗಿ, ಒಂದೈದು ರುಪಾಯಿ ಇದ್ದೆ ಕೊಡೆ, ನಾ ಕಡೀಗೆ ಕೊಡ್ತೆ” ಎಂದಿನಂತೆ ಸಲುಗೆಯ ನುಡಿ. ಸುಮಾ ‘ಹೂಂ’ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಒಳನಡೆದಳು.

ನಾಗಪ್ಪ ಸುಮಾಳ ಹತ್ತಿರ ದುಡ್ಡು ಕೇಳುವುದು ಇದೇನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಯಲ್ಲ. ದಿನಗೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸುವುದು ಅವನಿಗೂ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ, ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು. ಹೇಳಿಕೆಳಿ ಬಡತನ. ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಮನೆ, ನಾಲ್ಕಾರು ತೆಂಗಿನ ಮರವಿರುವ ಪುಟ್ಟ ತೋಟ ಇವಿಷ್ಟೇ ಅವನ ಆಸ್ತಿ. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಷವಿಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ತೋಟದ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಎತ್ತಿ ತುಂಬುವ ಕೆಲಸ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಭಟ್ಟರು ಗೊಣಗದೇ ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಳ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾಯ್ದೆ ಬಂದಾಗ ಭಟ್ಟರ ಎರಡೆಕರೆ ಗದ್ದೆ ನಾಗಪ್ಪನ ಹೆಸರಿಗಾಗಿತ್ತು. ಭಟ್ಟರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕರೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಎಂದು ನಾಗಪ್ಪ ಹೆದರಿದ್ದ. ಆದರೆ ಭಟ್ಟರು ಏನೂ ನಡೆದೇ ಇಲ್ಲವೇನೂ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಅರೆದಡ್ಡಿಯಂತಹ ಹೆಂಡತಿ ಇವನಿಗೆ ಅಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುವ ತನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಗಪ್ಪ ತಾನೇ ಬೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ಉಣ್ಣಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಅವನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅರಿತೇ ಅಚ್ಚಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವನ್ನು ಬಡಿಸಿಯೇ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಲು ತಡವಾದರೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಭಟ್ಟರೇನಾದರೂ ಕಂಡು, “ಏನೇ? ಗಂಡನ ಹುಡುಕು ಬಂದ್ಯೇ?”

ಎಂದು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕೇಳಿದೊಡನೆ ನಾಚಿ, ಮುಸಿಮುಸಿ ನಗುತ್ತಾ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲಕಡೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಚ್ಚಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಪೊಟ್ಟಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟೊಡನೆ ಗಂಡನ ಬರವನ್ನೂ ಕಾಯದೇ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾಗಪ್ಪನ ಈ ಅಸಹಾಯಕ ಪರಿಸ್ಥಿಯ ಅರಿವು ಸುಮಾಳಿಗೂ ಇತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಅವನು ಯಾವಾಗ ದುಡ್ಡು ಕೇಳಿದರೂ ತನ್ನ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕನ್ನಡಿ ಕಪಾಟನ್ನು ತೆರೆದು, ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಪರ್ಸನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಳಗಿರುವ ದುಡ್ಡನ್ನು ಎಣಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಒಂಭತ್ತುವರೆ ರೂಪಾಯಿ ಇತ್ತು. ಈ ತಿಂಗಳು ಬಾಕಿ ಇರುವ ಲೈಬ್ರರಿ ಫೀಸ್ ತುಂಬಲಿರುವ ವಿಷಯ ನೆನಪಾಯ್ತು. ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಅದಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಉಳಿದ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಯನ್ನಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ತಿಂಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನು ದುಡ್ಡು ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುವ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ. ಏನೇ ಕಾರಣ ಹೇಳಿದರೂ ಜಪ್ಪಯ್ಯ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಅಪ್ಪಯ್ಯ. ತಾವು ಹೇಳುವುದೇ ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನ ಎಂಬ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಅವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸುಮಾ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎನ್ನುವುದರ ಬದಲಿಗೆ ‘ಮಿನಿ ಹಿಟ್ಟರ್’ ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು ಗುಟ್ಟಾಗಿ.

ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಲೈಬ್ರರಿಯ ಫೀಸ್ ತುಂಬುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮನದಲ್ಲೆ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದಳು. ಐದು ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಬಂದಳು. ಅಚ್ಚಮ್ಮ ಆಗಲೆ ಸ್ವೀಲಿನ ಸಣ್ಣ

ಚಂಚೊಂದರಲ್ಲಿ ಹುಳಿಯನ್ನು ತುಂಬಿ, ಮೇಲೊಂದು ಬಾಳೆಲೆಯ ತುಂಡನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ನಾಗಪ್ಪನ ಎದುರಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು.

“ತಕಳೋ” ಎಂದು ಸುಮಾ ದುಡ್ಡನ್ನು ನಾಗಪ್ಪನದುರಿಗೆ ಹಿಡಿದಳು.

“ನಮ್ ತಂಗಿ ಅಂದ್ರೆ ತಂಗಿ ನೋಡಿ, ಯಾವಾಗ ನಾ ದುಡ್ಡ್ ಕೇಳ್ತಾ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದದ್ದೆ ಇಲ್ಲಾ” ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತಾ ವಡ್ಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ.

“ನೀ ನನ್ನ ಹೊಗ್ಗುದೆಲ್ಲ ಬೇಡ, ಈ ದುಡ್ಡ್ ತಕಂಡು ಸರಾಯ ಗಿರಾಯ ಏನಾದ್ರು ಕುಡ್ಡೆ ನೋಡು. ಸೀದಾ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮನೆಗೆ ಎಂತ ಸಾಮಾನ್ ಬೇಕೋ ಅದನ್ ತಕಂಡು ಹೋಗು.”

ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾ ಮಾತಾಡಿದಾಗ ಒಳಗಿನಿಂದ “ಹೂಂ” ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಭಟ್ಟರು ಅರೆನಿದೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಂಕರಿಸಿದ ಸದ್ದಿಗೆ ನಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ನಾಗಪ್ಪನು ಮೆತ್ತಗಿನ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ

“ನಾ ದಿವ್ವಾ ಎಲಾ ಕುಡುದಿಲ್ಲೇ ತಂಗಿ, ಯೆಲ್ಲಾರು ಮೈ ಕೈ ನೋವಾದಾಗ ನಾಲ್ಕು ಹನಿ ಕುಡೀತೆ ಅಸ್ವೇವ” ಎಂದು “ಹಿಹಿಹಿ” ಎಂದು ನಕ್ಕ.

“ನೀ ರಾಶಿ ನೆಗ್ಗಾಡಬೇಡ, ಕಡೆಗೆ ಸಂಜಿಕೂಡೆ ನಾಲ್ಕೇ ಹನಿ ಕುಡುಂಡು ಕೇರಿಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಗೌಜಿ ಮಾಡ್ಡ ಸುದ್ದಿ ನಂಗೆ ಗುತ್ತಾಗ್ತದೆ”

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಡುಕಾಗಿಯೇ ನುಡಿದಳು ಸುಮಾ.

“ಇಲ್ಲೇ ತಂಗಿ, ದೇವ್ರಾಣೆಗೂ ಕುಡುದಿಲ್ಲ. ಮನಿಕೂಡೆ ಮಸಾಲೆ ಸಾಮಾನು ಯೆಂತದೂ ಇಲ್ಲ. ತಕ ಹೋಗ್ತೆ. ನೀಕೊಟ್ಟ ದುಡ್ಡೆಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕ ಇಡ್ತೆ. ನೀ ಮದಿ ಮಾಡ್ಕಂಡು ಹೋಗ್ ಬೇಕರೆ ಚುಕ್ತಾ ಮಾಡ್ತೆ”

“ನಿಂಗ ಎಂತಾ ಬೇರೆ ಕೆಲ್ ಇಲ್ಲೊ, ನನ್ನಮದವೆ ಸುದ್ದಿಗೆ ನೀ ಬರ್ಬೇಡ”

ಮತ್ತೆ ಹಿಹಿಹಿ ಎಂದು ಅವನದೇ ವಿಶೇಷ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತಾ,

“ನಿನ್ನ ಹೊರೆ ಹೊರ್ವವಾ ನಾನೇಯ ಗುತ್ತದ್ಯಲೆ, ನಿನ್ನ ಹೊರೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತದೆ ಹೇಳಿ ನಂಗೆ ಗುತ್ತದ್ಯೆ” ಹಠಬಿಡದೇ ನುಡಿದ.

ಸುಮಾಳ ಮನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಮನೆಯ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ‘ದುಡ್ಡಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ’ ಹೊರುವ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಅವಳ ಬಳುವಳಿ ಸಾಮಾನು, ಉಡುಗೊರೆ ಸಾಮಾನಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಗಂಡಿನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಲುಪಿಸುವ ಕೆಲಸ ನಾಗಪ್ಪನ ಕುಟುಂಬದವರದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದಿತ್ತು.

“ಘೋ, ಇವನ ಹತ್ರ ಸುಮ್ಮಂಗಿರು ಹೇಳು ಆಯಿ,” ಎಂದು ಸುಮಾ ಗೊಣಗಿದಾಗ

“ನಾಗಪ್ಪಾ ನೀ ಸುಮ್ಮಂಗಿರು ಅದ್ರ ಕೆಣ್ಣುಕೆ ಹೋಗ್ಬೇಡ” ಎಂದು ನಾಗಪ್ಪನನ್ನು ಗದರಿಸಿದ ಅಚ್ಚಮ್ಮ ಸುಮಾಳ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ,

“ನೀ ಬೇಕಾದ್ದೆ ಹೋಗಿ ಮನಿಕೊ” ಎಂದರು.

“ಇನ್ನು ಯಂತ ನಿದ್ರೆ ಬತ್ತಿಲ್ಯೆ” ಎಂದು, ಹೊರಗೆ ಮಳೆ ಕಡಿಮೆ ಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿದ್ದ ಅಡಿಕೆ ದಬ್ಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಸೌತೆ ಚಪ್ಪರದಡಿಗೆ ನುಸುಳಿದಳು ಸುಮಾ. ಒಂದೆರಡು ಹಸಿರು

ಸೌತೆಮಿಡಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಆಯಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಳೇನೋ ಎಂದು ಆಕಡೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಳು. ಇಲ್ಲ, ಅವಳು ನಾಗಪ್ಪನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಗ್ನ. ಮಿಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ತಿನ್ನುವಾಗ, ‘ಆಹಾ!, ಉಪ್ಪು, ಹಸಿಮೆಣಸು ಜೊತೆಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ....!’ ಎನ್ನಿಸಿತು.

“ವಡೀದಿರು, ಪೋಸ್ಟ್ ಅದ್ಯರೋ,”

ತೋಟದ ತುದಿಯಿಂದ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮ್ಯಾನ್ ಕೂಗು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಬೊಗಳುವ ಟೀಪುವಿನ ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಪತ್ರ ಬಂತೇನೋ ಎನ್ನುವ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾ ಕಾಲಿಗೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಚೂಪು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ದುಡು ದುಡು ಓಡಿದಳು. ‘ಈ ಕೂಸಿಗೆ ನಯ, ನಾಜೂಕು ಎಂತದೂ ಇಲ್ಲ’ ಅಚ್ಚಮ್ಮ ಯಾವಾಗಲೂ ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಮಾತುಗಳು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ನಿಜ. ಒನಪು, ವಯ್ಯಾರ, ನಯ ನಾಜೂಕು, ಶೃಂಗಾರ ಇವೆಲ್ಲ ಸುಮಾಳಿಂದ ಮಾರು ದೂರ. ಕಾಲೇಜು, ಗೆಳತಿಯರು, ಪುಸ್ತಕ ಇವಿಷ್ಟು ಅವಳ ಪುಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚ.

ತೋಟದ ದಣಪೆಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ನಗುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮ್ಯಾನ್ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಗುಬೀರಿ, ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ನಾಲ್ಕೈದು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಸೊಸೈಟಿಯ ಆಧಾವೆ ಪತ್ರಿಕೆ, ನೋಟಿಸು ಇವೆಲ್ಲಗಳ ನಡುವೆ ‘ಏರೋಗ್ರಾಂ’ ಒಂದು ಇಣುಕಿಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಪ್ರಕಾಶನ ಪತ್ರ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದಳು. ಒಡೆದು ಓದುವ ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನ್ನು ತಾನು ಓದುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದೇ? ಸರಿ, ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಓದಬಹುದು ಎಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸುತ್ತಾ ಮನೆಯತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕಿದಳು.

ನಾಗಪ್ಪ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಚ್ಚಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಚಹಾದ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸುಮಾ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಟೀಪಾಯ್ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಒಳ ನಡೆಯುತ್ತಾ,

“ಆಯಿ, ಚಲೊ ಮಳೆ ಬಂದು ಹೋತು. ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಬಜೆ ತಿನ್ನೊ ಕಾಣ್ತು. ಮಾಡ್ಜನಾ”

“ಹ್ಯಾ, ನಾಲ್ಕು ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡೆ ತಕಬಾ, ನಿನ್ನಪ್ಪಯ್ಯ ಇನ್ನು ಎದ್ದಿಲ್ಲೆ, ಬೇಗ ಬೇಗ ಮಾಡಿದ್ರಾತು.”

ಪಟಪಟನೆ ಬಜೆಯ ತಯಾರಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಕಿರ್ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಭಟ್ಟರು ಎದ್ದರೆಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಿತು. ಚಹಾ, ಬಜೆಯ ಸೇವನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಭಟ್ಟರು ಪ್ರಕಾಶನ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಇಲ್ಲೋಡು, ಪ್ರಕಾಶನ ಪತ್ರ . ತಂಗಿಯ ಬಗೇಲಿ ಕರೆ .” ಎಂದರು.

“ತಂಗಿ ಇಲ್ ಬಾ” ಅಚ್ಚಮ್ಮನ ಕರೆಗೆ ಸುಮಾ ಓಡಿ ಬಂದಳು.

“ನಿನ್ನ ಡಿಗ್ರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾವಾಗ ಮುಗಿತು ಹೇಳಿ ಗುತ್ತಿದ್ದಾ?”

ಯಾವತ್ತಿನಂತೆ ಗಡುಸಾಗಿ ಮಾತನಾಡದೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆತ್ತಗಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ಮುಖವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ,

“ಪ್ರತಿ ವರ್ಷನೂ ಎಪ್ರಿಲ್ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗೀತು,”

‘ಏಂತಕೆ’ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸಿದರೂ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವಳ ಗಂಟಲಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

(ತರಂಗ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕಥೆ) (ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

The Fourth Step in Planning Our Finances : Managing Market Risk

 Vinod N. Bhat

'Hi Siddharth, glad you could make it. Come in,' Amit told him as he opened the door to his flat and hugged him.

'Hey, I need a break too,' Siddharth replied as he walked inside to see his friends John and Kailash already seated. They had decided to meet at Amit's house on a Friday evening to watch an IPL match on his 85 inch TV. Amit's wife and children were away on a vacation.

'You came just in time, Siddharth. The match is about to start,' John said as he made some space on the couch for Siddharth.

'Yes, and the pizza should be arriving too,' Kailash added. 'We're all set.'

They were having a good time as the match progressed, commenting on the players and their performance and pulling each other's leg when the Strategic Timeout started.

'And, like clockwork, here comes Tendulkar in the Mutual Fund ad,' Amit joked.

'Ha ha. And in a minute, Dhoni will come too,' Kailash added.

'Mutual Funds are subject to market risk!' they both repeated and laughed. 'What does it even mean, Siddharth?'

'Yes, Siddharth. You are a Financial Adviser, right?' Kailash turned to Siddharth. 'Pls tell us. Why do they keep telling us to invest and then scare us with this reminder of market risk which no one understand anyways' John asked him.

'It's just a standard disclaimer,' Siddharth said with a chuckle. 'But there is a good reason to keep reiterating it just like we keep telling our family members to put on their seat belts when we sit in a car, or we are told to keep our seat belts fastened when we on a flight.'

'I think investors know very well that they are taking a risk when they put their money in the stock market, don't they?' Amit emphasized.

'Do they really?' Siddharth replied. 'Many people put their money in the stock market after it had already rallied more than 100% during Covid. And with the stock market have seen a correction over the past year, they are sitting on losses. And now they are upset about it and don't understand how it could have happened?'

'OK. But what does that have to do with market risk?' Amit continued.

'That's exactly what market risk is,' Siddharth clarified. 'Over the long term, the stock market tends to go up but in the short term it is quite volatile, and one can end up with losses. There are no guarantees in the stock market. The issue is that many people think of the stock market just like the IPL.'

'What do you mean?' John asked him.

'I mean they think of it more as a T20 game than as a test match,' Siddharth told him.

'So, you are saying that they look at it more for entertainment than for long-term wealth creation,' John exclaimed.

'Exactly,' Siddharth was glad to get his point across. 'They want quick gratification. And for that they end up taking unnecessary risk.'

'So, what is the solution then? I guess we can't avoid market risk. We need to manage it, right?' Kailash asked him.

'Absolutely. The solution is not to speculate with money we can't afford to lose. Because 1-2 years is a short time frame as far as the stock market is concerned and anything can happen in that time,' Siddharth explained.

'So, you are saying that we should keep at least a 3-year horizon. And if we may need the money before that time, then it's best not to take unnecessary risk by speculating in the stock market,' Kailash wanted to make sure he had understood properly.

'You got that right,' Siddharth replied. 'Actually, 7-8 years is the recommended timeframe since a complete business cycle lasts that long. Keeping a 10-12-year timeframe is ideal.'

'Really? Does everyone keep that long of a time period in mind when it comes to investing?' Amit asked him.

'Unfortunately, they don't,' Siddharth replied with a grim look on his face. 'One needs to be patient to invest for the long term and most of us lack patience. At a minimum, one should keep a 3-5 year timeframe.'

(Contd. on pg. 14)

ಖಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಮೂಡ್ ಡಿಸಾರ್ಡರ್ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನಷ್ಟ, ಆ ಮೂಲಕ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖ ಅಥವಾ ಕೋಪದ ಭಾವನೆಗಳು, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗದ ಹತಾಶ ಭಾವನೆ, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಮನೋಭಾವ ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳು ಖಿನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಚಂಚಲತೆ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹತ್ತು ಹಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾವು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ದುಃಖ, ಕೋಪ ಭಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ರಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಉಪಯುಕ್ತ ಯೋಚನೆ, ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರಬೇಕು. ನಮಗಿರುವ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ನ್ಯಾಯ, ನಿಷ್ಠೆ, ಕೌಶಲ್ಯ, ತಾಳ್ಮೆ, ಹಠ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ನಾವು ಧೈರ್ಯಗುಂದುತ್ತೇವೆ. ನಿರಾಶರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಸಲ ನಮ್ಮ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ಗಮನಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಕೆರಳುತ್ತದೆ. ಕಿರಿಕಿರಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಎಲ್ಲ ಉದ್ದಿಗ್ನತೆಗಳೇ ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಖಿನ್ನತೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಖಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಬಳಲುವವರು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿಯಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿಗಳು ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ದೊರಕದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ ಮೂರರಿಂದ ಐದು ಜನರು ಮಾನಸಿಕ ಅನಾರೋಗ್ಯ ದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ಸಂಘರ್ಷಗಳು, ವ್ಯಾಕುಲತೆ, ವಿಭ್ರಾಂತಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಇದರ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡಾ 15 ರಿಂದ 20 ರಷ್ಟು ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಖಿನ್ನತೆಯು ವಿವಿಧ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಬಹುದು. ದೇಹದ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಮೂಲಕ ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಖಿನ್ನತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾಯಿಲೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಗಂಭೀರ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಉಪಚಾರ ನೀಡದೆ ಹೋದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹದಗೆಡಬಹುದು. ಖಿನ್ನತೆಯು ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದೈಹಿಕ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೂ

ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ದೇಹದ ಅಂಗಗಳ ಕಾರ್ಯ ವೈಖರಿಯಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೂ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಸಂಧಿವಾತ

ಉಬ್ಬಸ

ಹೃದ್ರೋಗ

ಕ್ಯಾನ್ಸರ್

ಮಧುಮೇಹ

ಬೊಜ್ಜು

ಖಿನ್ನತೆಗೆ ತೆರಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಇರುತ್ತವೆ ಯೆಂದರೆ :

ದುಃಖ, ಆತಂಕ ಅಥವಾ ಶೂನ್ಯ ಭಾವನೆ, ಹತಾಶ, ನಿಷ್ಠೆಯೋಜಕ ಮತ್ತು ನಿರಾಶಾವಾದ ಭಾವನೆ, ತುಂಬಾ ಅಳುವುದು, ಮಾನಸಿಕ ಕಿರಿಕಿರಿ ಅಥವಾ ಕೋಪದ ಭಾವನೆ, ಇಷ್ಟವಾದ ಹವ್ಯಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೂ ನಿರಾಸಕ್ತಿ.

ನಿಶ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಬಹಳ ಬೇಗನೆ ದಣಿಯುವುದು.

ಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಕೊರತೆ, ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಅಥವಾ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಹೆಚ್ಚು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಲಿಸುವುದು, ಕಡಿಮೆ ಮಾತನಾಡುವುದು.

ನಿದ್ರಾಹೀನತೆ ಅಥವಾ ಅತಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವುದು.

ತೂಕದಲ್ಲಿ ಏರು ಪೇರು ಹಾಗೆಯೇ ಹಸಿವೆ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದು.

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ ತಲೆನೋವು ಅಥವಾ ನೋವು, ಜೀರ್ಣಕಾರಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಸೆಳೆತ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇವು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸದಿರುವುದು.

ಸಾವು, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಸ್ವಯಂ-ಹಾನಿ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಹತ್ಯಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ಆಲೋಚನೆಗಳು.

ಖಿನ್ನತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಪುರುಷರು, ಮಹಿಳೆಯರು, ಹದಿಹರೆಯ ದವರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

HAVYAKA WELFARE TRUST BANK A/C DETAILS

Due to the merger of Corporation Bank with the Union Bank of India we request the members to note the change in the bank details

Union Bank of India, Santacruz (E), Mumbai Branch, Mumbai 400 029

**1) Havyaka Welfare Trust
S.B. A/c No. 520101249405926
IFS Code : UBINO904996**

**2) Havyaka Welfare Trust Women Welfare Cell
S.B. A/c No. 520101249405962
IFS CODE : UBINO904996**

Donations to Havyaka welfare Trust' qualify for tax deduction under section 80 (G).

(Contd. from pg. 12)

'OK. I think we understand what market risk means now' Amit replied. 'If we want to manage it, where should we invest the money we may need in the next three years?'

'It's best to keep the money in no-risk or low-risk products like bank FDs, liquid funds, or short-term debt funds. That way, the chances of us facing a loss is minimized. And we have access to our money when we need it,' Siddharth told them.

'Hmm. I have to admit that I have made some mistakes in this regard, Siddharth,' John said after some thought. 'I had made some profits in the stock market rally during Covid. So, I put in more money after that and now I am sitting on a loss. In hindsight, I may need

some of that money to pay for my daughter's MBA fees and I shouldn't have speculated so much.'

'When it comes to investing, we have to be student and keep learning. That's the only way to avoid mistakes and grow our wealth,' Siddharth told him.

'Yes. Now that we have understood the concept of market risk, we will manage it better,' they all agreed as the Strategic Timeout ended, and the match resumed.

(to be continued)

[Vinod Bhat is the author of the book 'The Financial Independence Marathon' which has been recently published by Penguin India. Readers can refer to the book for many such golden nuggets. The book is available on Amazon.in at : <https://www.amazon.in/Financial-Independence-Marathon-Unlock-Power/dp/0143459988>]

ನಂಜಿಪ್ಪ ಸುದ್ದಿಗಳು

ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ:

ಎಚ್.ಬಿ.ಎಲ್. ಸಂಸ್ಕರಣೆ, ವ್ಯಾಸರಾಯ ಬಲ್ಲಾಳರ

ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಉದ್ಘಾಟನೆ, 3 ಕೃತಿಗಳ ಲೋಕಾರ್ಪಣೆ

“ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಎಚ್. ಬಿ. ಎಲ್. ರಾವ್ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಯಕ್ಷಗಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳ ಉಳಿವಿಗೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯಲಿದೆ. ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾತಃಸ್ಫುರಣೀಯರು. ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ತುಳು- ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಸಹಕಾರ ಯಾವತ್ತೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಎಚ್.ಬಿ.ಎಲ್. ರಾಯರ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಹೊರತಂದಿರುವುದು ಮಾದರಿಯ ಕಾರ್ಯ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಖ್ಯಾತ ಸಮಾಜ ಸೇವಕ ದಯಾನಂದ ಬೋಂಟ್ಲೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು.

ಅವರು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ ಎಚ್. ಬಿ. ಎಲ್. ಸಂಸ್ಕರಣೆ, ವ್ಯಾಸರಾವ್ ಬಲ್ಲಾಳರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವದ ಉದ್ಘಾಟನೆ, 3 ಕೃತಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಎಚ್. ಬಿ. ಎಲ್. ರಾವ್ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಗ್ರಂಥ 'ಯಕ್ಷ ಚಿಲುಮೆ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಲೋಕಾರ್ಪಣೆಗೊಳಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಗೆ ನಾನು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಬೆಂಬಲವಿದೆ ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ದೀಪ ಪ್ರಜ್ವಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದ ಜಾಗತಿಕ ಬಂಟರ ಸಂಘಗಳ ಒಕ್ಕೂಟದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಐಕಳ ಹರೀಶ್ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದವರಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ, ಭಿನ್ನವಾದ, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇಂದು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ 45ನೆಯ ವರ್ಷದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು 45 ದೀಪಗಳನ್ನು

ಬೆಳಗುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿರುವುದು ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದರು.

'ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಲೋಕಾರ್ಪಣೆಗೊಳಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಬಾಂಬೆ ಬಂಟ್ಲೆ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಸುರೇಂದ್ರ ಶೆಟ್ಟಿಯವರು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜ ಅವರ ಕುರಿತಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ ಅವರ ಮುಂದಾಳತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಎಂದು ನುಡಿದರು.

'ಮುಂಬಯಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಭೂಮಿ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಖ್ಯಾತ ಭಾಗವತರಾದ ಪೊಲ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ಟಿಯವರು, ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಯ ಕುರಿತು ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಚ್. ಬಿ. ಎಲ್. ರಾವ್ ಅವರು ಮುಂಬಯಿ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ಮಹತ್ವವಾದದ್ದು. ಅವರು ಸದಾ ನಮ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದರು.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳು ಮತ್ತು 'ಬಂಟರವಾಣಿ'ಯ ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಭಂಡಾರಿ ಹಾಗೂ ಬಂಟರ ಸಂಘದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ರತ್ನಾಕರ ಶೆಟ್ಟಿಯವರು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಶುಭ ಹಾರೈಸಿದರು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ ಅವರು,

Common Herbs for Home Remedies

Dr. Narayan G. Hegde

Lemon Grass : Cymbopogon citratus

Habitat : Lemon grass is a perennial, short rhizomatous grass, native to India. It is propagated by tillers or cuttings. Can be planted in a pot.

Uses : Through steam distillation of leaves, strongly fragrant lemongrass oil is obtained, which has several active ingredients like myrcene and limonene having aromatic properties, citral having antimicrobial property, geraniol having insecticidal property and other compounds like citronellol, geranyl acetate, nerolignans, sterols,

terpenoids, phenols, ketone, flavonoids, and sugars. Different extracts of lemon grass have diverse pharmacological properties.

Leaves and Stem are used in Herbal tea, soup, curry and oil.

- It cures flu and cold.
- Lemon grass oil application relieves pain.
- Leaf extract cleans kidney, liver, digestive tracts and bladder.
- Leaf extract maintains blood pressure
- It reduces stress.
- It kills cancer cells.

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಕನ್ನಡದ ಬಲವರ್ಧನೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಎಚ್. ಬಿ. ಎಲ್. ರಾವ್ ಅವರ ಸಾಧನೆ ನಾಡಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಬಲ್ಲಾಳರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ 45ರ ಸಂಭ್ರಮದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಜೆಕಾರು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮುಂಬಯಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲಯವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದು ಬರಲು ವಿಭಾಗದ ಕೊಡುಗೆ ಮಹತ್ವದ್ದು ಎಂದರು.

ಅಂದು ಲೋಕಾರ್ಪಣೆಗೊಂಡ 'ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಭೂಮಿ' ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಲೇಖಕ ಅಶೋಕ ಪಕ್ಕಳ, 'ಯಕ್ಷ ಚಿಲುಮೆ' ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಕಲಾವಿದ ಸುರೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್ ಮಾನಾಡ್ ಹಾಗೂ 'ಯಕ್ಷ ಪುರುಷೋತ್ತಮ' ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಶೈಲಜಾ ಹೆಗಡೆ ಅವರು ಮಾತನಾಡಿದರು. ನಾಮಾಂಕಿತ ಸಾಹಿತಿ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಬಲ್ಲಾಳ ಶತಮಾನೋತ್ಸವದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಎಂ. ಎ. ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಷದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ಸವಿತಾ ಅರುಣ್ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರಿಗೆ ವರ್ಷದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅರವಿಂದ್ ಬಲ್ಲಾಳ ಹಾಗೂ ಕುಸುಮಾ ಬಲ್ಲಾಳ ಅವರು ಪ್ರದಾನಿಸಿದರು.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗೀತೆ ಹಾಗೂ ವಿಭಾಗದ ಸಂದರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ. ಉಮಾರಾವ್ ಅವರು ರಚಿಸಿ, ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರಾದ ಕಲಾ ಭಾಗ್ಯತ್ ಅವರು ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಿತ್ರರಾದ ಕೃತಿ ಚಡಗ ಮತ್ತು ಸುಪ್ರಿಯಾ ಉಡುಪ ಅವರು ನೃತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ. ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ವಂದಿಸಿದರು. ಸಭಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಬಳಿಕ ಅಜೆಕಾರು ಕಲಾಭಿಮಾನಿ ಬಳಗ (ರಿ.) ಮುಂಬಯಿ ಇದರ ಸಂಚಾಲಕರಾದ ಅಜೆಕಾರು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ 'ಶಾಂಭವಿ ವಿಜಯ' ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯಿತು.

Obituary

Shri A. D. Hegde (Urkeri) Dombivli expired on 9th May, 2023. He left behind two sisters.

Shri Madhav Sannabhadti left for his heavenly abode on 22nd April, 2023. He left behind wife Uma, Sons Deepak and Ashok, Daughter Savitri, Daughters-in-law, Son-in-law and Grand Children.

We pray for the eternal peace of the departed souls.

Posted at Mumbai Patrika Channel Stg. Office Mumbai - 400 001	Date of Posting : 2 nd , 3 rd of every month
Date of Publication : 1st of every month	REGISTERED NEWSPAPER
If undelivered, please return to : HAVYAKA WELFARE TRUST B-207, Valmiki Apts., Near Pharmacy College, Sundar Nagar, Kalina, Vidyanagari P. O., Mumbai - 400 098. ☎ 2665 2591 E-mail : havyakamumbai@hotmail.com Visit : www.havyakamumbai.com	To,
Published by Narayan Akadas R. for Havyaka Welfare Trust, Mumbai - 400 098. being printed at M/s. Navin Printers, Mumbai - 400 016. Hon. Editor : Smt. Amita S. Bhagwat	

Achievements

Kumari Shaivi D/o. Smt. Anjana and Shri Sachin Hegde, Grand/d/o. Smt. Geeta and Late Shri Balchandra Hegde, Borivali scored 88.6% in CBSE (10th) held in March 2023.

Kumar Rajat, S/o. Smt. Radha and Shri Ramachandra Hegde scored 78.3% in final year BDS. He secured total seven different ranks in overall BDS course and 127 the rank in NEET MDS Exam in All India level. He bagged several prizes in inter college quiz competitions and singing competitions.

We congratulate them and wish them a bright future.

☆☆☆

Contact
CM JOSHI, Director
Mobile : 8879590011
**OWNER THE RISING STARS
EVENT MANAGEMENT**